

Winkler Venceslav

Gingatajeva pot

Ilustriral Fr. Godec

Ko so drugi ljudje iskali srečo po vseh potih, se pehali za njo po širnem svetu in jo lovili z dobrikanjem in prevaro, je položil Gingataj svojo usodo tako rekoč v božje roke. Živel je tri sto let na svoji zemlji, mirno živel, gledal za soncem in za črnimi oblaki, pel s pomladjo in strupeno burjo, tepel se s snegovi in vsakovrstnimi biriči, orač, sejal, žet, kosil, drvaril, klel in molil in prav nič mu ni bilo mar, kaj se godi onstran hribov. Polje je kazalo dobro, hodil je po visoki travi, ob rumeni pšenici, segal je z žuljavo roko po klasju in se smehljaj. Seveda, drugače je pa šlo marsikaj mimo. Skrita zemlja se je odprla radovednim očem, čez hribe je zlezla široka cesta, polna voz, avtomobilov in gosposkih ljudi. Gingataj je pa vsem obračal hrbet in gledal po svojem. Da, v teh dolgih letih je že toliko prerahljal zemljo, da je bila darežljiva ko mati in otrok obenem, razširil je polje v gozdove in iztrebil grmovje.

Nekega dne se je pa zbudil, razširil je oči in se začudil. Prestrašil se je nepoznane samote. Ozrl se je po svetu. Ali je res sam, čisto sam? Vsepovsod mimo njega so drveli ljudje, hiteli mimo s kolesi, z vozmi, nobeden se ni mogel ustaviti. Cesta čez hrib se je kadila v prahu, široko polje je pa molčalo. Zdelo se mu je, da tudi rodi ne več kot prejšnje čase. Kot da se je zemlja utrudila, kot da jo vznemirja hrup. Potem so prišli mrzli davkarji in terjali plačilo. Gingataj je občutil vse kot nepotrebno zlo. Kašče so bile prazne, hlevi prazni in nekega dne so prišli možje v čeladah in z orožjem v rokah. Gingataj je zaškripal z zobmi, nato je pomignil ženi, vzela sta otroke in odšli so po svetu, kakor sto drugih. Stopili so na široko cesto. Ljudje so se premikali na obe strani s čudovito naglico, Gingataj pa ni vedel, kam bi krenil s svojimi. Čez čas se je odločil. V hribih ne more biti kaj drugega ko vsakdanji stradež, zato se je obrnil v ravnino. Široka cesta se je bleščala do nepoznanega obzorja v daljavi. Pokrižali so se in odšli.

Dolgo so hodili, da so prišli do prve vasi. Lepe bele hiše so zbudle Gingataja. Tukaj mora biti lepo življenje, je pomislil. Oziral se je po tujih ljudeh, dokler ni našel človeka, ki se mu je zdel najimennitnejši, stopil je k njemu in mu razložil. Stvar je taka in taka, ni mogel več prebiti na svoji zemlji, nič miru, nič kruha in zdaj so ga tako rekoč prepodili, tu je pa gotovo drugačen svet in bo dobil kaj dela. Imenitni človek se je ozrl v močnega kmeta, v njegove lačne otroke in je odkimal. Tako se mu zdi, kakor da je prišel prepozno, vse je urejeno, ves svet, vsak človek ima svoj prostor in ga noče odstopiti. Lahko bi pa poskusil še kje drugod, mogoče bo našel srečo.

Gingataj je dobrovoljno vzdihnil in se napotil dalje.

„Zdi se mi, da smo res nekaj zamudili,“ je rekel ženi, „čisto drugačni smo kot drugi ljudje.“

Potem se je že v drugi vasi spet ponudil za delo. Saj imajo vendar široko polje in on je močan, marsikaj prenese. Gledali so ga in se smehljali. Nekateri so celo potipali njegovo roko. Res, močan je. Toda zdaj delajo povsod s stroji, kaj bi z njim in njegovo močjo?

„S stroji,“ je zastrmel Gingataj po polju. Spet je prišel prepozno.

Tako je prehodil vas za vasjo, potrkal je pri vseh hišah in se skoraj postaral. Sključil se je v dve gube in obraz se mu je zresnil. Nekolikokrat se je domislil, da bi se vrnil. Ustavil se je sredi ceste in začel premišljevat, kje se prav za prav nahaja. Da, skoraj ne bi vedel za pot. Najbolje, če gre naprej, samo naprej.

Šel je in prišel do velikega mesta. Zdravi vonj širokega polja in dobre zemlje je usahnil, nosnice mu je napolnil težek vzduh mestnega šuma, tovaren, avtomobilov. Ko negoden otrok je stopal po širokih cestah, tik za njim je hodila žena in za njo se je vlekleo sedem otrok, drug drugega so držali za roke. Stražnik na križpotju se jih je prestrašil, ustavil ga je in odpeljal na stražnico. Gingataj se je ponižno opravičeval. Gospodje so pogledali v knjige in so ga spoznali:

„To je še eden starih kmetov, ki so ostali iz davnih dni. Ta se bo težko privadil. Toda pustimo ga, dokler ne napravi nič hudega.“

In so ga spustili. Le to so ga poučili, naj ne hodi po sredi ceste, kakor doma na vasi, da ga kaj ne povozi. No, tega se ni bal. In zdelo se mu je tudi, da se mu vsa vozila že od daleč umikajo.

Stopal je z ženo in otroki po širokih ulicah in se umikal gosposkim avtomobilom ter se čudil. Ne, tukaj ni nikjer dela. Postajal je lačen in tudi otroci so godrnjali. Le žena je molčala. Ogledovala je gosposke obraze in radovedno ugibala, kje so pač dobili toliko krasot, zraven pa čakala, kje se bodo ustavili, zakaj že od mladega je bila vajena, da ima človek nekje dom in da se

ne potepa kar tjavdan po svetu. Čez čas je podrezala moža, če še niso prišli do konca. Seveda, doma je bil Gingataj vseveden, znal je uganiti vreme in rast in letino, tu pa mu je glas ohromel, zagodrnjal je nekaj, da bodo že še videli, sam zase je pa sklenil, da mora čimprej nekje potrkati. Ustavil se je pri zidarjih, ki so gradili visoko palačo. Ženo in otroke je pustil na cesti in je stopil bliže. Ni še dobro spregovoril, ko so se mu zasmejali in mu odkimali. Ponovil je še enkrat vprašanje. Mlad zidar je dvignil opeko. Spoznal je, da se ne more do ničesar dokopati in se je umaknil. Zdaj ni več občudoval lepih ulic, od nekod je rasla vanj misel, da mogoče ne bo mogel dobiti dela. Nekaj časa je še vedno upal, da je pač treba trkati in se bo samo odprlo. Oglasil se je pri dveh, treh hišah in se potrpežljivo umaknil. Črne tovarne na koncu mesta so šumele in ga vabile k sebi. Toda že pri vratih so mu odkimali. Zaradi dela? O tem sploh ne govorijo. Kako tudi, ko bodo itak vsak čas nehali z obratom. Da, da, časi so se spremenili. Gingataj si je obrisal potno

čelo in se ozrl po cesti. Majhne gruče so postajale po drevoredu, slonele ob ograjah. Ljudje so bili bledi, mršavi in neobriti, roke so nerodno skrivali v žepih in oči so jim že davno ugasnile. Mrtvo so čakali, da bo prešel dan.

Gingataj je stisnil zobe in se spustil v razgovor. Kaj res ni mogoče najti nobenega dela? Mogoče kje na polju ali kaj podobnega, bliža se čas žetve, vsekakor bodo potrebovali ljudi. Ne, tukaj ne poznajo polja, hrano dobivajo od nekod daleč. Na polju že ne. Gingataju je zastala sapa. Torej sploh ne more biti dela? Nemogoče. Potemtakem je vse življenje nepotrebno. Da, zaradi življenja bi se moral javiti na magistratu. Mogoče bi dobil celo kaj podpore. Gingataj je s težavo doumel, kaj je magistrat. Pa kje je ta urad? Pokazali so mu in odšel je z ženo in otroki. Blodil je od urada do urada, povsod so mu kazali naprej.

„Od kod ste prav za prav?“

Moj Bog, od kod? Tega Gingataj ni znal pojasniti. Tam daleč je kos širokega polja in cesta se smeje čezenj in drevje je okoli hiše, hiša je pa že stara in se nekoliko nagiba. Včasih je bila sama in v samoti, zdaj je pa zrasla nekaka vas in ji pravijo Dobrava, da Dobrava.

Torej ne spada k mestu? Vsekakor ne. No, za tiste ni podpore, naj si pomagajo sami.

Tega Gingataj ni mogel doumeti. Začel je razkladati, da mu ni za kako miloščino, nekaj bi rad delal, ko je močan in ima sedem otrok. Niso ga poslušali, kakor da so takega govorjenja že vajeni.

Ko se je nagnil večer in se ni še nič zgodilo, je Gingataj prvič vzdihnil. Sploh se je čudil, kako da je vsa njegova upornost izginila, vsa moč odnehala, kot da je pijan od težkega zrduha.

„Ali še ne bo nič?“ je dejala žena. Tudi otroci so godrnjali.

„Nič, nič!“ je vzdihnil Gingataj. „Zdaj smo kot drugi brezposelni in nič drugače. Zdaj se bomo pobratili s stradežem in kradežem, na neki način bomo morali živeti.“

Na predmestni poti so pa srečali Boga. Gingataj se ni nič začudil in ga je takoj spoznal. Bil je prav tak, kakor si ga je v mislih predstavljal. Prašen in utrujen se je postavil pred nje in se nasmehnil.

„Kaj so tudi tebe pregnali?“ je dejal Gingataj in spustil otroka iz naročja. „Zdi se mi, da nisva ubrala pravega časa.“

Bog je pa gledal po nebu, kakor da sodi o vremenu, nato je dejal:

„Ali ne bi šli kam ven iz mesta?“

Gingataj je pogoltnil izmučenost in je prikimal:

„Rad bi kosček zemlje, tu pa ni svet za nas.“

Bog je vzel v naročje najmlajšega, Gingataj drugega, nato so se spustili v polje. Zadišalo je po otavi, ki je ležala v kopicah, zadišalo je po zemlji in nič več niso čutili utrujenosti. Gingataj se je sprva oziral po širokih njivah, sem in tja se mu je utrnila misel,

da bi bilo tudi zanj prav nekaj takega sveta, Bog je pa šel tiho dalje. Komaj so občutili pravo zemljo pod nogami, že je izginila utrujenost, splahnela je lakota, znova je vzplamtela v telesu nekdanja moč, eden izmed otrok je poskušal celo zapeti, kakor da ne gredo na težko pot, temveč nekam v bližnjo cerkev s procesijo.

Šli so in šli in po številu vasi, ki so jih prešli, so se ovedeli, da gredo z neznanško naglico. Ognili so se velikim mestom, ki so spala med lučmi in stražami, splavali mimo belih hribovskih vasic in Gingataj ni mogel doumeti, kam vodi ta pot. Zdaj pa zdaj so šli mimo straž, kakor mimo vojska, potem so videli visoke tovarne, ki so šumele s stroji tudi v noči, šli so ob obali jezer in od daleč so za trenutek videli celo široko morje.

Gingataj ni ugibal, kaj bo s to potjo. To bo že Bog opravil, si je mislil. Vsekakor bo zadosti zemlje za sedem otrok in zanj in za ženo. Prišli so daleč v hribe, nebo je bilo zagrnjeno s sončno lučjo. Tedaj se je Bog ustavil in pokazal po široki zemlji.

Gingataj se je pokrižal in prijel za lopato. Dotaknil se zemlje in videl je, da je mehka in rodovitna. Pogledal je po Bogu, videl je, da je tudi on začel kopati.

„Tu bo naš dom!“

Otroci so se zapodili v zemljo, žena je pokleknila. Ni pretekla debela ura, ko se je čez svet razgrnila velika njiva in Gingataj je zasopel stal na njenem koncu. Otroci so veseli topotali po razriti prsti in vriskali, Bog se je pa odpravljaj po svoji poti. Bil je ko dobrodušen star kmet in preden je šel, je obljubil, da bo prišel o žetvi pomagat.

Preteklo je sto let in na široki zemlji je zrasel rod, kakor ga ni bilo doslej, močan in zdrav in številen, da so trepetali sosedje. Bil je pa Gingatajev rod, od jutra do večera je delal na zemlji in kar je časa še ostajalo, je bil pesem in veselje.

Pavle Kveder

Primskovska romarja

(Dolenjska legenda)

Ko je še Kristus s sv. Petrom hodil po naši zemlji in opazoval žioljenje in trdo kmetovo delo, se je zgodila ta zgodba.

Po Mali maši je bilo. Dolenjski vinogradi nad Temenico, na Primskovem, v Stari gori in v Sevnem so oživel. Začelo se je najljubše dolenjsko opravilo — trgatve. Takrat je bila kaj obilna. Ni čuda, da so bili ljudje tod okoli, posebno pa vinogradniki, zelo ponosni. Nekateri so postali celo ošabni. Vedeli so, da bo dosti vina in ga bodo lahko dobro prodali. Zaslužili bodo